

Ook dit keer weer extra aandacht voor onze vogel van het jaar 1997, de torenvalk. Dit keer aan de hand van een verhaal uit de oude doos.

Mia Kraal

Herinneringen ophalen aan de torenvalk in Flevoland

Bij de opening van dit jubileumjaar op 22 maart j.l. had Pieter Schut een interview met twee van onze ereleden, Jan van Dijk en Dick Jonkers. Jan van Dijk haalde herinneringen op aan het plaatsen van nestkasten voor de torenvalk in de toen nog maar net drooggevallen

IJsselmeerpolders, wat hij toen deed met o.a. één van onze vroegere voorzitters, Jan Bos. Nu wil het toeval, dat ik ooit eens op een rommelmarkt een kostelijk boekje van de hand van dezelfde Jan Bos en Jan van de Kam uit het jaar 1973 vond, genaamd: "Die vreemde vogels", met als ondertitel: Zonderlinge zaken uit het Nederlands vogellevens door onderzoekers waargenomen tot ver in de jaren zeventig.

Het is een kostelijk, in vlotte stijl geschreven boekje, vol bijzondere gegevens en met humor doorspekte verhalen. Op de binnenflap staat o.a.: De vogels in dit boek hebben zich op de één of andere manier onderscheiden door hun gedrag als gevolg van de menselijke beïnvloeding van het milieu.

Met deze vogels hebben andere "vreemde vogels" zich beziggehouden: in stilte, vaak bij nacht en ontij werkende en voor de buitenstaanders misschien wel eens raadselachtige onderzoekers. Mensen, die één ding gemeen hebben: een vurige belangstelling voor het wel en wee van de vogels onder milieuo-

standigheden, die zich steeds wijzigen.

Eén hoofdstuk is gewijd aan de torenvalk en gaat voornamelijk over het uitproberen en plaatsen van nestkasten voor de torenvalk midden in de toen nog maar juist drooggevallen

IJsselmeerpolders. En het was dit avontuur, waar Jan van Dijk ons in bovengenoemd interview over vertelde. Op de biologische afdeling van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders vroeg men zich in die tijd af, of er een manier gevonden zou kunnen worden, om torenvalken, die graag afkwamen op het overdadige muizenbestand in die polders, wat langer in die gebieden vast te kunnen houden, met name in de broedtijd. Ze bekeken, hoe in dat nieuwe land torenvalken zouden reageren op de veldmuizenplagen en zo kwam men op de gedachte een soort bondgenootschap aan te gaan met deze muizenjagers bij uitstek. Er moest dus broedgelegenheid worden geschapen. De eersten,

die iets in die richting ondernamen, waren de heren Van Wijn-gaarden en Lensink. Zij probeerden de torenvalk te verleiden in een eendekool te nestelen, maar de heer A.J. Cavé komt de eer toe een plannetje te hebben bedacht om de torenvalk broedgelegenheid te bieden door middel van het plaatsen van nestkasten (bomen waren er uiteraard nog niet).

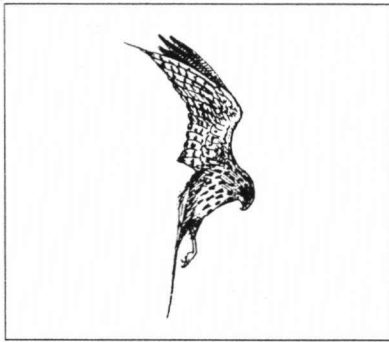
Hij heeft aan het onderzoek, in deze polder verricht, zelfs nog een doctorstitel overgehouden! Jan Bos schrijft: "Gewapend met lieslaarzen, een loodzware kist met gereedschap op de rug, met palen en een laddertje, trok men de oneindige slik- en slijkvelden van de Flevopolder in, al zui-gend, sompend, soppend en slippend en zagen kans op drie percelen in deze polder maar liefst 243 kasten te plaatsen". Het was een hele onderneming, maar de proef slaagde: de nestkasten werden gevonden en gebruikt door torenvalken en het onderzoek kon beginnen.

In het jaar 1960 waren er van de 243 kasten nog 109 bezet.

Er werden 99 legsels geteld met een aantal van 562 eieren.

432 eieren kwamen uit en 83% van de jongen vlogen uit. Het bleek, dat er drie factoren van invloed waren op het broeden: temperatuur, vochtigheidsgraad en de hoeveelheid voedsel.

Legselgrootte en jongental ging op en neer met het weer en de

Torenvalk

derde vrienden, inclusief de torenvalken.

Het hoeft waarschijnlijk nauwelijks betoog, dat waarnemingskaartjes van torenvalken nog altijd gaarne worden ingewacht bij L. Mudde, Slauerhoffstraat 5 1382 RR Weesp, bij Mia Kraal Talmalaan 32 3761 AN Soest of bij één van de andere bestuursleden al dan niet op een lezing of contactavond.

hoeveelheid voedsel. Was het voedselaanbod schaars, de regenval hoog en de temperatuur laag, dan waren de legfels klein en bleef ook het aantal broedparen klein. De torenvalk bleek opmerkelijk plaatsgetrouw, soms keerde een paartje het volgend seizoen terug in dezelfde kast of ze bleven vlak in de buurt. De wijfjes, die voor de tweede keer broedend werden aangetroffen, zaten nooit verder dan 1 km. van hun vorige broedplaats.

Eén groep onderzoekers had zich (in figuurlijke zin) in de Mastenbroekpolder op de torenvalk gestort en kwam tot de conclusie, dat er in enkele weken in het prille voorjaar van 1973 vijftienhonderd tot negentienhonderd torenvalken geweest moeten zijn en als je dan per valk per dag 4 muizen rekent, dan kan het totaal verorberde muizen wel tot de 100.000 belopen hebben. 7145 braakballen werden onderzocht, 87% bestond uit muizen, de rest uit insecten en ook vogels, zelfs 28 soorten vogels: mussen, eenden, fazanten, meerkoeten, grutto's, patrijzen en zelfs één goudhaantje. Bij de grotere soorten ging het natuurlijk om jonge vogels.

Inmiddels zijn de torenvalknestkasten over ons hele land in gebruik en met veel succes. Ook onze eigen vogelwerkgroep heeft elk jaar wel een nestkastentimmerdag, waar met veel verve gebouwd en vooral getimmerd wordt voor onze geve-